

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 17 Subat 2022
Sayı : 3056

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 17/02/2022 13:56
Sayı: E-120.10-
0968785

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kentleşme, nüfus artışı, yeni tarım alanları açılması, büyüyen sanayi su tüketimini artırırken, iklim değişikliğine bağlı olarak yağış rejiminin değişmesi, kuraklık, çevre sorunları su kaynaklarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yaşamın sürdürülebilmesi için temel kaynak olan suya erişim her geçen yıl zorlaşırken, su günümüzün en önemli ve stratejik kaynağı kaynaklarından biri haline gelmiştir. Kişi başına düşen yıllık su miktarı 1.593 m³ olan Türkiye su kıtlığı çeken ülkeler kategorisinde yer almakta, ancak 2030'a kadar nüfusun 100 milyona ulaşması halinde Türkiye'de bu miktarın 1.120 m³'e düşmesi beklenmektedir. Özellikle su kaynaklarımızdaki kirlenme, yer altı sularındaki azalmanın boyutu ülkemizi su ve gıda güvencesi konularında büyük bir tehditle karşı karşıya bırakmaktadır.

Yerüstü ve yer altı su rezervlerimizin durumunun saptanması, korunması için gerekli önlemlerin alınması, su kaynaklarında yaşanan kirlenmenin tespit edilerek önüne geçilmesi amacıyla Anayasa'nın 98, İç Tüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

[Handwritten signatures and names of members of the Turkish Parliament]

Adnan ARSLAN
İzmir Milletvekili

Kadim Durmaz
Tokat MV

Necati Tığlı
Giresun

Utku ÇAKIRÖZER
Eskişehir Milletvekili

Ali Haydar AKKURBAN
ANKARA

Kemal Deryoğlu
GEMER (Konya)

Aydın ÖZER
Antalya MV.

Vedat Gündoğdu
KIRSEHİR MV

Ömer Fethi Göre
Ankara

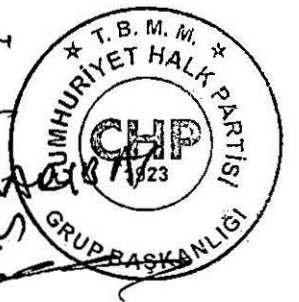
SİBEL ŞEDEMİR
İstanbul MV.

Mürşide ZEKİ
Adana MV

TEKİN BİNGÖL
ANKARA MV.

Müge BİNGÖL

Orhan...

GEREKÇE

Küresel çapta hissedilen iklim krizi, nüfus artışı, tarım ve enerji kaynaklı ihtiyaçlar su kaynaklarının stratejik önemini daha da artırmıştır. Yer küremizde düzensiz bir şekilde dağılan su kaynakları üzerindeki baskı, kentleşme, nüfus artışı, kirlilik gibi insan faaliyetleri sonucunda artarken, iklim krizi bu baskıyı daha şiddetlendirmiştir.

Su kıtlığı 21. yüzyılın en büyük sorunları arasında yer alıyor. Yakın gelecekte su politikalarının dünyayı şekillendiren olgulardan biri olacağı görülmekte. Halen dünya nüfusunun yüzde 40'ını barındıran 80 ülke su sıkıntısı çekmesi bu durumun önemli göstergelerinden biri. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tüm dünyada her 10 kişiden 3'ünün yaklaşık 2,1 milyar insan evinde güvenilir kullanma suyu bulunmadığını açıklarken, su kaynaklarının hızla azalması nedeniyle 2040 yılına kadar dünya genelinde her 4 çocuktan birinin yani 600 milyon çocuğun ölüm ya da hastalık riski bulunacağı uyarısını yapıyor.

Tatlı su kaynakları yer küremizdeki suyun sadece %2.5'lik kısmını oluşturmaktadır. Tüketilen suyun 70'i tarım, yüzde 19 sanayi, yüzde 11 evsel amaçlı kullanılmaktadır. Ülkemizde ise tarım sektörünün su kaynaklarının kullanımındaki payı yüzde 72 dolayındadır.

Yapılan araştırmalar 2050 yılında bu yüzyılın başına göre dünyada gıda, su ve enerji ihtiyaçlarının yaklaşık yüzde 50 oranında artacağını ortaya koymaktadır. Bunun en önemli sebepleri nüfus artışı ve tüketim ihtiyaçlarından kaynaklı talep artışları olacaktır. İklim değişikliğinden kaynaklanan sorunlar mevcut durumu daha da kritik hale getirecektir.

Su konusunda hem ülkemizde hem de dünyada yapılan araştırmalar, su kaynaklarımızın kullanımı ve konuyla ilgili sürdürülebilir politikaların önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bunlardan OECD'nin çevresel performans incelemeleri, uluslararası alanda ülkeler açısından referans belgeler olarak kabul edilmektedir. Söz konusu rapora göre; Türkiye OECD'nin gelecekte tarımsal sulamada risk yaşayacağını öngördüğü ülkeler arasında orta-yüksek risk grubunda yer almaktadır. Aynı raporda, "su kıtlığı", küresel iklim değişikliği ve su kalitesindeki bozulmanın Türkiye'nin gelecekte karşılaşacağı en büyük riskler olacağı da belirtilmektedir.

Su kaynaklarının korunması ve devamlılığı açısından risk altında olan en stratejik doğal kaynaklarımızdan biride yeraltı sularıdır.

Türkiye'de yeraltı suyu rezervlerinin hem kalite açısından korunması hem de kullanım dengesinin gözetilmesi için son yıllarda iki yönetmelik hazırlanmıştır. Bunlardan ilki, 2012 tarihli "Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması" hakkında yönetmelik, ikincisi ise 2013 tarihli "Yeraltı Suları Ölçüm Sistemleri" Yönetmeliğidir. Bu yönetmelikle yeraltı sularının çekildiği kuyulara ölçüm sistemleri kurulması zorunlu kılınmış ancak belirli bölgelerde kısmen uygulanmış ve ülke çapında uygulanması iki kez ertelenmiştir. Ülkemizin en stratejik su kaynağı olan yer altı sularında aşırı çekim ve buna bağlı tehditler devam etmektedir.

DSİ Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Türkiye'de 18 milyar metreküplük yeraltı suyu işletme rezervi bulunurken, bunun 16,62 milyar metreküpü tahsis edilmiş durumdadır. Bu tahsisin 11,21 milyar metreküplük kısmı tarımsal sulama suyu (bireysel sulamalar, kamu ve YAS sulama kooperatifleri), 1,49 milyar metreküplük kısmı sanayi suyu, 3,92 milyar metreküplük kısmı içme-kullanma suyu olarak ayrılmıştır.

Türkiye tarımsal amaçlı yeraltı suyu kullanımında OECD üyeleri arasındaki sıralamada en başlarda yer almaktadır. Türkiye, yeraltı sularının yüzde 72'sini sulama amacıyla kullanırken, talep artışını karşılamak için kullanılan yöntem ise, daha fazla yeraltı suyunu işletmeye açmak şeklinde olmaktadır.

Türkiye'nin işletmeye aldığı yeraltı suyu rezervi 1995 yılından 2002'ye kadar sabit kalırken, 2003 yılında 1,3 hm3lük bir artış gerçekleşmiştir. Bu tarihten sonra yedi yıl süreyle sabit kalan işletme rezervleri 2011'den bu yana ise kademeli olarak arttırılmıştır.

Bir yeraltı suyu kaynağının sürdürülebilir şekilde kullanılması, kaynağın beslenme kapasitesi ile ilgilidir. Yıllık tüketim miktarı, beslenim miktarını aşması, rezervlerin yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalması sonucunu doğurmaktadır.

DSİ tarafından yapılan açıklamaya göre 2019 yılı sonu itibarıyla 38 bin 71 içme-kullanma, 17 bin 904 sanayi, 313 bin 79 sulama maksatlı kuyular olmak üzere, toplam 369 bin 54 belgeli kuyu bulunmaktadır. Ayrıca çoğu Konya Kapalı Havzasında olmak üzere ülke genelinde sayısı yüzbinleri bulan ruhsatsız kuyular da mevcuttur.

Yeraltı sularımız DSİ Genel Müdürlüğü tarafından işletmeye açılıp tahsisleri yapılmaktadır. Ancak yeraltı suyu havzalarında beslenim ve çekim miktarları için yeterli denetim ve kontrol yapılmamaktadır. Bu durumda aşırı çekim ve yetersiz beslenim sonucunda YAS su seviyeleri hızla düşmekte ve su kalitesi de bozulmaktadır. Yeraltı sularında seviyenin düşmesi ve kalitesinin azalmasından sonra alınacak önlemler çok uzun süreli ve yüksek maliyetli olmaktadır.

Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından 2019 yılında hazırlanan, Küçük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı'na göre, Küçük Menderes Havzası ve alt havzalarında toplam yeraltı suyu beslenimi 716,5 milyon m³ iken, toplam fiili çekim 1 milyar 145 milyon 500 bin m³ tür. Bu verilere göre, su kuyularından, yeraltı sularının beslenim miktarından daha çok su çekilmekte ve yeraltı su seviyesi sürekli olarak düşmektedir. Tarımsal sulamada kullanılmasının yanı sıra yeraltı suları içme ve kullanma suyu temini açısından da çok önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Ülkemizin içme ve kullanma suyu ihtiyacının %45'i yeraltı sularından karşılanmaktadır.

2021 yılının başında NASA tarafından Türkiye'nin yer altı sularının durumu gösterir haritalar yayınlanmıştır. Bu haritalarının yorumlandığı rapora göre; 2021 yılı başlarında Türkiye'nin çoğu bölgesinde toprak nemi çok azalmış ve yeraltı suyu seviyelerimiz normal seviyenin altına düşmüştür.

Ülkemizin sosyoekonomik kalkınması ve gelişmesi, miktar ve kalite olarak su güvenliğimizin sağlanmasıyla doğrudan ilişkilidir. Türkiye 'de 1990 ile 2008 yılları arasında tüketilen toplam su miktarı yüze 40,5 oranında bir artış göstermiştir. Önümüzdeki yıllarda bu artışın çok daha yüksek oranda gerçekleşeceği görülmektedir. Nüfusumuz artmakta ve kırsaldan kentlere göç sürmektedir. Ülkemizin batısında yer alan bütün nehir havzalarımızdaki sular aşırı derecede kirlenmiştir. İklim değişikliğinin su kaynaklarımız üzerindeki olumsuz etkileri de artarak sürmektedir.

Ülkemizde yaşanan tüm gelişmeler su kaynaklarımız üzerindeki baskının giderek artacağını göstermektedir. Bu durumda en stratejik su kaynağımız olan yeraltı suyu kaynaklarımızın kirlilikten ve aşırı çekimden korunması ülkemizin su ve gıda güvencesi açılarından yaşamsal önem taşımaktadır. Türkiye'nin su kaynaklarının ciddi oranda azaldığı ve acil bir sorun alanı teşkil ettiği bulgusu, 23.03.2021 Tarihinde Kurulan Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin Araştırma Komisyonu tarafından da ortaya konmuştur.

Bu nedenle, yeraltı sularının iklim değişikliğinden en çok etkilenen kaynakları arasında yer alması, yeraltı sularının ülkemiz açısından taşıdığı önem ve sorunların büyüklüğü dikkate alınarak bu konunun özel olarak araştırılmasını ve incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Yeraltı sularının mevcut durumunun ve tüketim miktarının saptanması, bu rezervlerin sağlıklı olarak kullanılması için gerekli politikaların belirlenmesi, kirlilik ve aşırı kullanma ile ilgili önlemlerin alınması amacıyla bir araştırma komisyonu kurulması yerinde olacaktır.

